

Dr. Irina Airinei
Sorin Bordușanu

**CĂLĂTORI PRIN BUCUREȘTI/
WANDERING THROUGH BUCHAREST**

Dr. Irina Airinei – *S.N.S.P.A*
Sorin Bordușanu
*Vicepreședintele Comisiei de atribuire de denumiri
a Municipiului București*

CĂLĂTORI PRIN BUCUREȘTI

Asociația “Anima Fori”

Asociația Scriitorilor Israelieni
de Limbă Română

Copyright © 2015, **Editura Pro Universitaria**

Toate drepturile rezervate **Editurii Pro Universitaria**.
Reproducerea parțială sau totală, ale ediției tipărite, sub orice formă sau
motiv, fără acordul autorilor sunt interzise sub sancțiunile legii.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
AIRINEI, IRINA

**Călători prin București = Wandering through
Bucharest** / dr. Irina Airinei, Sorin Bordușanu. - București :
Pro Universitaria, 2015

Bibliogr.

ISBN 978-606-26-0350-2

I. Bordușanu, Sorin

821.135.1-992=111=135.1

Redactor: Dragoș Nelersa

Coperta: Ioana Toff

Volum publicat sub auspiciile:

Asociației “Anima Fori”

Asociației Scriitorilor Israelieni de Limbă Română

Copyright © 2015 Pro Universitaria Publishing House

All rights reserved. No part of this publication may be
reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any
form or by any means, electronic, mechanical, photocopying,
recording or otherwise, without the prior written permission of
the copyright owner.

Ediție bilingvă română-engleză

Publicat în Israel la Editura Familia

Română

Volumul face parte din grantul „**Analiza interdisciplinară a patrimoniului toponimic al Bucureștilor**” inițiat în cadrul Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative din București, director de proiect : Dr. Irina Airinei Vasile

Ohrid, Macedonia, 18-19 January 2013, 1st International Scientific Conference on Cultural Heritage, Media and Tourism: **The toponymic heritage of Bucharest: Bucharest streets named after lawyers,**

Conferința Universității „Petru Maior” din Tîrgu – Mureș: „The Challenges of the 21st century in law and public administration” April 11th-12th, 201.; 1.**Hagionyms – an administrative act with spiritual connotations** / 2.**National toponymic heritage – the synergy of administration and culture**

Conferința „Cultural Memory”, Centrul pentru Cultură și Studii Culturale din Skopje, Macedonia, 5-7 septembrie 2013:

1.The toponymic heritage of Bucharest: Streets bearing Jewish names

2.The toponymic heritage of Bucharest: Streets bearing the name of famous Romanian painters,

Conferința SRDE „Probleme actuale ale spațiului politico-juridic al UE”:

Competențe ale administrației publice locale pentru păstrarea specificului național în contextul multicultural creat de marile aglomerații urbane,

Lucrările Conferinței, publicate în Revista Română de Drept European, revistă de specialitate indexată BDI: EBSCO, Hein Online, ProQuest și în curs de indexare Scopus și editată de Editura Wolters Kluwer România.

Conferința „Orașul inteligent” organizată de grupul de cercetare „Dezvoltare și planificare urbană” din cadrul Facultății de Administrație Publică SNSPA :

Istoria evoluției urbei, punct de plecare pentru planificarea dezvoltării orașului viitorului,

12nd International Scientific Conference on Cultural Heritage, Media and Tourism, Ohrid, Macedonia, 17-19 ianuarie 2014:

The multiculturalism of Bucharest reflected in its street names: Streets named after famous Aromanians

Balkan Baltic Conference, Sofia, 1-3 octombrie 2014:

The toponymic heritage of Bucharest: The territory north of the Danube, a welcoming refuge for Balkan populations

Congresul Universității de Medicină și Farmacie Carol Davila București – „Perspective Interdisciplinare!”, 29-31 mai 2014, Palatul Parlamentului :

The Toponymic Heritage of Bucharest. Streets bearing the name of famous Romanian doctors (C. Bușneag, I. Airinei, T. Ionescu), publicată în revista „Maedica- a Journal of Clinical Medicine” acreditată CNCIS B+.

1. A cultural perspective: suggestion for a documentary film. Bucharest streets named after lawyers Cinematographic Art & Documentation, 2012, Nr. 8

2. A cultural perspective: suggestion for a documentary film. The toponymic heritage of Bucharest -Streets bearing Jewish names, Cinematographic Art & Documentation, Nr. 9 (13). New Series. 2014 B+

PREFAȚĂ

Orașul geografiilor simbolice

Orașele se nasc și mor de mai multe ori într-o singură viață. Ele au, cu fiecare secol trăit, o viață diferită, iar, ceea ce rămâne în urmă, numim, generic, «patrimoniu». Bucureștiul are, în patrimoniul său, multe legende legate de întemeiere dar și o realitate istorică de lungă durată pe care, cu greu, o putem rezuma. Culoarul de mijloc al Dâmboviței a fost, pentru Evul Mediu, unul dintre puținele locuri de trecere către Ardeal, prin mijlocul pădurilor și al luncilor inundabile care străbăteau câmpiile dunărene, în acele timpuri.

Întotdeauna, la astfel de intersecții de drumuri comerciale, se formau așezări sătești care ofereau siguranță celor care tranzitau mărfuri, dar și o piață de desfacere a produselor lor. Și, cum astfel de traversări aveau loc începând cu încetarea ploilor, primăvara și toamna, înainte de venirea zăpezilor, întreaga regiune s-a adaptat economic traficului negustoresc, fidelizându-l cu organizarea de târguri periodice cum au fost Moșii de Primăvară și Moșii de Toamnă. Satele Bucureștiului de azi au avut un astfel de târg, pe care orașul l-a păstrat la marginile sale până în modernitate, sub numele de «Târgul Moșilor» cu «Oborul de Vite». Iar drumul care ducea la acest târg s-a numit, cum era și firesc, «Calea Moșilor» sau «Podul Târgului de Afară». Dar și vechile drumuri ale negoțului și comerțului regional și european se păstrează în rețeaua stradală a orașului de azi: Calea Victoriei a fost Podul Brașovului, înainte de a fi Podul Mogoșoaiei; Bulevardul Colței a fost Drumul Ploeștilor, iar, de acolo, drumul mergea tot spre Brașov; Calea Griviței a fost Podul de Pământ sau Podul Târgoviștei care mergea spre Sibiu; Calea Rahovei a fost Calea Craiovei ce ducea spre Drobeta și Belgrad; Calea Călărașilor ducea spre Dunăre și Bizanț; Calea Șerban Vodă, de azi, era Podul Beilicului, care se continua spre Dunăre cu Șoseaua Giurgiului

și a Olteniței; Șoseaua Vergului era drumul Brăilei. Iar toate aceste drumuri se întâlneau, pentru a trece Dâmbovița, în zona pieței Unirii de azi, unde se afla un ostrov, iar debitul râului era mai sinuos, oferind posibilități de traversare, restul malurilor fiind, în general, abrupte.

Această piață economică regională a intrat, la un moment dat, în atenția domnitorului țării. Și, începând cu atenția dată de domnie, acestor locuri, a început și istoria târgului Bucureștilor. O poveste care se desfășoară de peste 600 de ani.

Sorin Bordușanu și Irina Airinei cartografiază una dintre cele mai sensibile hărți urbane, aceea a numelor aparent tănuite sau foarte des schimbate, cu trecerea generațiilor consumatoare de simboluri. Până la prezenta lucrare, zona denumirilor, de locuri și străzi, rămăsese, pentru București, un spațiu cartografiat doar sporadic. Autorii dovedesc, prin monografia de față, forța multiculturalității în modelarea hărților simbolice ale unui mare oraș, deși de vârstă destul de tânără, cum este Bucureștiul. Cu această lucrare, *Călători prin București*, harta simbolurilor începe să capete primele contururi, oferind câteva direcții de cercetare urbană. Irina Airinei și Sorin Bordușanu mai deschid, însă, un câmp de studiu foarte amplu, și anume acela al orașului multietnic, hrănit, timp de sute de ani, de o puternică emigrație balcanică și apropiat orientală.

Este foarte tentantă ideea unor „Bucureștiuri” etnice, fiecare cu structura lui afectivă, profesională, confesională, psiho-patologică. A unor Bucureștiuri etnice asemeni unor cercuri concentrice, sisteme de culturi, comportamente, obiceiuri, tradiții, cutume, mecanism care polarizează un întreg corpus urban.

Aceste lumi aparent separate și izolate prin diversitatea lor lăuntrică în comparație cu autohtonii, au devenit elemente care s-au coagulat în eșafodajul social local. Au adus un surplus de vitalitate, dinamizând segmente sociale aparent periferice, împingându-le treptat către ierarhiile sociale, precum bejenarul apatrid, devenit funcționar sau nobil prin calitățile sale specifice: războinic, negustor, diplomat, etc.

Deplasarea, către nordul Dunării, a interesului imediat de supraviețuire a populațiilor balcanice, a transformat Bucureștiul într-un univers multietnic, imposibil de reprodus în Imperiul sud-dunărean. Astfel, pe fondul dispariției statelor balcanice libere în cursul secolelor al XIII-lea – al XV-lea, procesul „declanșează valuri de refugiați din această zonă, în speranța de a-și păstra identitatea religioasă, principala formă de identitate colectivă în Evul Mediu, iar, uneori, chiar de a-și salva viața. Și-au găsit locul, firește, pe moșii, în târguri ori în capitală, în anturajul boierilor sau chiar al domnitorului – de la viteazul

Baba Novac la micul orfan din Sviștov, Anton Pann. Așa sosește, în Valahia, în timpul Viteazului, într-un moment de retrezire a speranței popoarelor din Balcani, un numeros grup de albanezi.”*

Fluxul de populație balcanică, cu oscilațiile sale contextuale a fost constant până la mijlocul secolului al XIX-lea. Sute de ani, în principate, „cătrecapitalele lor s-au îndreptat fugarii bulgari (ei se vor numi, cel mai adesea, *sârbi* ori *schei* și sunt ortodocși ori catolici). (...) Sosesec arnăuții, albanezi dârji, paznici și portari de încredere. Iar bucureștenii îi primesc cu bucurie. (...) S-au stabilit mulți negustori și meseriași greci, armeni, bulgari, evrei, dar și turci, precum și un număr foarte mare de țărani. (...) Domnitorii, boierii au nevoie de orice nou venit, de mână de lucru, de negustori, grădinari, de meseriași, de vizitii, de hangii, de spițeri, așa cum în secolul al XIX-lea va fi nevoie de pictori, fotografi, muzicanți, tipografi, ingineri, medici. Nu se poate închipui modernizarea, occidentalizarea societății românești fără ei.”**

Aflați la întretăierea principalelor drumuri comerciale care legau sud-estul european de centrul continentului, apropierea de lumea otomană – uriașă piață de desfacere urmată de aceea reprezentată de Rusia, Bucureștii au absorbit elementele de civilizație din toate aceste spații de cultură. Lumea bucureșteană era deosebit de pestriță între veacurile al XVIII-lea și al XIX-lea. Această diversificare

---

* Ferenc Csorban, *București, oraș multiethnic*, Citadelă, an.IV, 1999, Cerașu-Prahova, p. 76. Același autor afirmă: „vecinătatea statului otoman a adus până la Dunăre și dincolo și celelalte elemente ale societății otomane, plurale prin definiție. Așa cum și societatea romană și apoi bizantină, societăți ale unor imperii supra-etnice, întinse pe mai multe continente, la fel și cea otomană era plurală, în orașe coexistau, într-un intricat sistem economic și relațional, musulmani, creștini ortodocși (greci, bulgari, sârbi, români, caucazieni) și catolici (dalmați și italieni), armeni și evrei.” (idem).

** Ferenc Csorban, *ibidem*, pp. 76-77. În Bucureștiul premodern și modern “au existat – în condiții diferite, de declin ori de avânt -, comunități de greci, albanezi, ucraineni (sosiți mai ales din Bucovina), ruși (emigranți politici dar provenind din Basarabia ori din comunitățile de ruși lipoveni din Dobrogea sau Moldova de nord), bulgari (din Dobrogea și din sudul Basarabiei), turci și tătari din Dobrogea. Unele din aceste comunități au reușit să aibă un lăcaș de cult propriu, unele forme de învățământ, gazete proprii.” (ibidem, p. 79). Cornelia Papacostea afirma despre grecii care imigrau în Valahia în veacurile XVIII și XIX început, că erau “oameni formați, care erau atrași de Principatele române mai ales pentru exercitarea carierei, în condițiile unei mai mari libertăți ideologice și a unor condiții incomparabil mai prielnice în care își puteau scrie și publica operele.” (Cornelia Papacostea-Danielopolu, *op.cit.*, p. 77)